

Istungidokument

B9-0270/2020

14.9.2020

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

nõukogu ja komisjoni avalduste alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

Euroopa Ülemkogu erakorralise tippkohtumise ettevalmistamise kohta, mille keskendutakse olukorra ohtlikule teravnemisele ja Türki rollile Vahemere idaosas
(2020/2774(RSP))

Michael Gahler, Kris Peeters, David McAllister, Antonio López-Istúriz White, Manolis Kefalogiannis, Vangelis Meimarakis, David Lega, Loucas Foulas, Lefteris Christoforou, Anna-Michelle Asimakopoulou
fraktsiooni PPE nimel

B9-0270/2020

Euroopa Parlamendi resolutsioon Euroopa Ülemkogu erakorralise tippkohtumise ettevalmistamise kohta, millel keskendutakse olukorra ohtlikule teravnemisele ja Türgi rollile Vahemere idaosas (2020/2774(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Parlamendi 9. juuli 2020. aasta arutelu Vahemere idaosas stabiilsuse ja julgeoleku ning Türgi negatiivse rolli üle,
- võttes arvesse 28. augustil 2020 toimunud ELi välisministrite mitteametliku kohtumise tulemusi,
- võttes arvesse komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Josep Borrelli 16. augusti 2020. aasta avaldust Türgi puurimistegevuse taasalustamise kohta Vahemere idaosas,
- võttes arvesse asepresidendi / kõrge esindaja Borrelli kommentaare pressikonverentsil pärast kohtumist Türgi välisministri Mevlut Çavuşoğluga 6. juulil 2020,
- võttes arvesse asepresidendi / kõrge esindaja Borrelli kommentaare pärast kohtumist Kreeka kaitseministri Nikolaos Panagiotopoulosega 25. juunil 2020,
- võttes arvesse asepresidendi / kõrge esindaja Borrelli kommentaare pärast kohtumist Küprose välisministri Nikos Christodoulidesega 26. juunil 2020,
- võttes arvesse asjaomast rahvusvahelist tavaõigust ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni (UNCLOS), eelkõige selle V osa majandusvööndite piiritlemise kohta,
- võttes arvesse nõukogu 22. märtsi 2018. aasta, 28. juuni 2018. aasta, 22. märtsi 2019. aasta, 20. juuni 2019. aasta ja 12. detsembri 2019. aasta järeldusi ning varasemaid selleteemalisi nõukogu ja Euroopa Ülemkogu järeldusi,
- võttes arvesse nõukogu 17.–18. oktoobri 2019. aasta järeldusi Türgi ebaseadusliku puurimistegevuse kohta Küprose majandusvööndis,
- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Türgi kohta, eriti 24. novembri 2016. aasta resolutsiooni ELi ja Türgi suhete kohta¹ ning 13. märtsi 2019. aasta resolutsiooni, mis käsitleb komisjoni 2018. aasta aruannet Türgi kohta²,
- võttes arvesse ELi välisministrite 15. mai 2020. aasta ja 14. augusti 2020. aasta avaldusi olukorra kohta Vahemere idaosas,

¹ ELT C 224, 27.6.2018, lk 93.

² Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0200.

- võttes arvesse Euroopa Ülemkogu eesistuja järeldusi pärast Euroopa Ülemkogu liikmete videokonverentsi 19. augustil 2020,
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et Türgi on ELi kandidaatriik ja oluline partner ning et temalt kui kandidaatriigilt eeldatakse kõrgeimate demokraatiastandardite järgimist, inimõiguste austamist ning õigusriigi põhimõtete, sealhulgas rahvusvaheliste konventsioonide järgimist;
 - B. arvestades, et Türgi on NATO liitlane ja teda tuleks julgustada kasutama oma potentsiaali piirkonna stabiilsuse hoidmisel;
 - C. arvestades, et pärast maagaasivarude avastamist Vahemere idaosas 2000. aastate alguses on Türgi algatanud oma naaberriikidega vaidlusi, mis puudutavad rahvusvahelist õigust ja majandusvööndite piiritlemist;
 - D. arvestades, et 2019. aasta jaanuaris asutasid Küprose, Egiptuse, Kreeka, Iisraeli, Itaalia, Jordaania ja Palestiina omavalitsuse valitsused Vahemere idaosa gaasifoorumi, mis on rahvusvaheline organ, mille ülesanne on arendada piirkondlikku gaasiturgu ja luua ressursside arendamise mehhanism;
 - E. arvestades, et 2019. aasta mais teravdas Türgi pingeid, lähetades Küprose territoriaalvetesse mitu puurimislaeva, mida saatsid sõjalaevad; arvestades, et seetõttu väljastasid Küpros ja Kreeka vahistamismääruse Türgi puurimislaevadele, mis takistavad nende gaasiga seotud tegevust;
 - F. arvestades, et 2019. aasta oktoobri alguses suurenesid pinged veelgi, kui Türgi saatis ühe oma puurimislaeva piirkonda, kus Küpros oli juba andnud uurimisõigused rahvusvahelistele naftaettevõtjatele;
 - G. arvestades, et 2019. aasta novembris allkirjastas Türgi ÜRO poolt tunnustatud Liibüa rahvusliku kokkuleppe valitsusega merealade jurisdiktsioonide uut piiritlemist käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumi; arvestades, et see memorandum ei ole kooskõlas rahvusvahelise õiguse põhimõtetega ning selle kohaldamine tõmbaks Vahemere ida- ja lääneosa vahele eraldusjoone, mis seaks ohtu meresõidu turvalisuse, gaasivarude uurimise ja uue taristu, nagu EastMedi torujuhe;
 - H. arvestades, et Euroopa Ülemkogu märkis oma 12. detsembri 2019. aasta järeldustes, et vastastikuse mõistmise memorandum „rikub kolmandate riikide suveräänseid õigusi, ei ole kooskõlas mereõigusega ega saa tekitada kolmandatele riikidele õiguslikke tagajärgi“;
 - I. arvestades, et 2020. aasta jaanuaris allkirjastasid Küpros, Kreeka ja Iisrael kokkuleppe ehitada EastMedi torujuhe, mis aitaks ka ELi energiavarustust mitmekesistada;
 - J. arvestades, et 2. juunil 2020 tõstatasid Türgi president Recep Tayyip Erdoğan ja Liibüa rahvusliku kokkuleppe valitsuse juht Fayeze al-Sarraj võimaluse teha puurimisuuringuid kogu Türgi ja Liibüa vahelise vastastikuse mõistmise memorandumiga hõlmatud piirkonnas;

- K. arvestades, et 9. juunil 2020 allkirjastasid Kreeka ja Itaalia Ateenas kahepoolse lepingu, millega piiritleti nende majandusvööndid Joonia meres ning pikendati kehtivat 1977. aasta lepingut kooskõlas ÜRO mereõiguse konventsiooniga;
- L. arvestades, et 10. septembril 2020 väljendasid Vahemere piirkonna riikide juhid Med7 tippkohtumisel Kreeka suhtes täielikku toetust ja solidaarsust ning pidasid kahetsusväärseks, et Türgi ei ole vastanud ELi korduvatele üleskutsetele lõpetada ühepoolne ja ebaseaduslik tegevus Vahemere idaosas ja Egeuse merel;
- M. arvestades, et 2020. aasta juulis, vahetult pärast Euroopa Ülemkogu tippkohtumist, avaldas Türgi hoiatusteate NAVTEX Kastellorizo ümbruses toimuva uurimistegevuse kohta ajavahemikul 21. juulist 2. augustini 2020, ning et pärast Saksamaa kantsleri Angela Merkeli sekkumist peatas president Erdoğan laeva Oruç Reis missiooni, kuid väljastas samal ajal NAVTEX-teate laeva Barbaros puurimistöde kohta Küprose majandusvööndis;
- N. arvestades, et mõned liikmesriigid on juba teinud otsuse peatada lubade andmine relvade eksportimiseks Türgi; arvestades, et need liikmesriigid on kohustunud võtma Türgisse suunduva relvaekspordi suhtes kindla riikliku seisukoha vastavalt nõukogu ühise seisukoha 2008/944/ÜVJP sätetele, mis hõlmavad ka piirkondlikku stabiilsust käsitleva neljanda kriteeriumi ranget kohaldamist;
- O. arvestades, et Türgi käitumine, mis läheb kaugemale tema geomajanduslikest huvidest, annab tunnistust ambitsioonikamast geopoliitilisest tegevuskavast riigi mõju laiendamiseks Põhja-Iraagist ja Süüriast Liibüani;
- P. arvestades, et Türgi jätkab Vahemere idaosas oma praegust ebaseaduslikku ühepoolset sõjalist tegevust, mis on vastuolus ELi liikmesriikide (eelkõige Kreeka ja Küprose) suveräänsuse ja rahvusvahelise õigusega;
- Q. arvestades, et president Erdoğan muutis Hagia Sophia 10. juulil 2020 mošeeks pärast seda, kui kohtuotsusega tühistati Kemal Atatürki 1934. aasta otsus teha sellest muuseum; arvestades, et UNESCO kritiseeris seda otsust teravalt;
- R. arvestades, et Türgi kesised saavutused inimõiguste ja õigusriigi põhimõtte austamisel on viinud selleni, et EL peatas ühinemisläbirääkimised ja kõikide ühinemiselsete vahendite eraldamise uue mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) alusel;
- S. arvestades, et pärast kuuajalist uurimistegevust Vahemere idaosas korjas Oruç Reis oma juhtmed kokku ja pöördus tagasi Antalyasse pärast seda, kui kaotas kehtivuse tema NAVTEX-teade Türgi, Küprose ja Kreeta vaheliste vete kohta, kus laev oli viibinud alates 10. augustist 2020; arvestades, et mereväe saatel liikunud laev pidi eeldatavasti jätkama uurimistegevust Kreeka saarte Kastellorizo ja Rhodose lähedal kuni 25. septembrini, ning et väidetavalt peatati tema missioon NATO algatatud läbirääkimiste tulemusel;
1. kordab, et head suhted Türgiga on olulised ja põhinevad pikaajalistel ühistel väärtustel; kutsub sellega seoses Türgi valitsust üles lõpetama Kreeka ja Küprose õhuruumi ja territoriaalvete korduvad rikkumised ning austama kõigi oma naabrite territoriaalset terviklikkust ja suveräänsust; kinnitab ka seda, et EL toetab selles küsimuses Kreekat ja

Küprost;

2. mõistab karmilt hukka Kreeka ja Küprose mandrilaval ja majandusvööndites toimuva Türgi ebaseadusliku tegevuse, mis on vastuolus ELi huvidega, ning kutsub Türgi ametivõime üles seda tegevust lõpetama, tegutsema heanaaberlike suhete vaimus ning austama Küprose ja Kreeka suveräänsust kooskõlas rahvusvahelise õigusega;
3. rõhutab vajadust austada ELi liikmesriikide õigus- ja teovõimet sõlmida rahvusvahelisi lepinguid teiste suveräänsete riikidega ning nende suveräänseid õigusi, mis hõlmavad muu hulgas õigust uurida ja kasutada loodusvarasid kooskõlas liidu õigustiku ja rahvusvahelise õigusega, sealhulgas ÜRO mereõiguse konventsiooniga;
4. kutsub üles lisama Vahemere idaosas toimuva ebaseadusliku puurimistegevuse eest kehtestatud praegusele sanktsioonirežiimile viivitamata täiendavaid meetmeid, võttes arvesse Türgi agressiooni järkjärgulist eskaleerumist, ning edusammude puudumisel nõuab Türgi suhtes võetavate täiendavate piiravate meetmete loetelu väljatöötamist ja arutamist Euroopa Ülemkogu 24. ja 25. septembri 2020. aasta kohtumisel;
5. rõhutab vajadust leida lahendus diplomaatiliste vahendite, vahendamise ja rahvusvahelise õiguse abil; on siiski valmis jätkama Türgi vastu suunatud sihipäraste ja tõhusate sanktsioonide ja/või valdkondlike meetmete, sealhulgas energiasektorile suunatud meetmete laiendamist;
6. kutsub asjaomaseid NATO foorumeid ja eelkõige tavarelvastuse kontrolli kõrgetasemelist rakkerühma üles arutama kiiremas korras relvastuskontrolli küsimust Vahemere idaosas;
7. tervitab Küprose Vabariigi ja Kreeka valitsuse kutset Türgile pidada heas usus läbirääkimisi oma rannikute äärsete merealade piiritlemise üle; märgib, et mõlemad valitsused on näidanud üles kindlat tahet pidada heas usus dialoogi kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja ÜRO mereõiguse konventsiooniga; kutsub Türgit üles võtma vastu Küprose Vabariigi ja Kreeka valitsuse üleskutse sõlmida erikompromiss, et edastada oma mandrilavade ja majandusvööndite piiritlemise küsimus Rahvusvahelisele Kohtule;
8. tunneb heameelt Saksamaa vahendustegevuse üle Kreeka ja Türgi vahel ning väljendab usku ja lootust, et see viib konstruktiivse ja mõlemale poolele vastuvõetava tulemuseni;
9. rõhutab Küprose ja Kreeka tähtsust Euroopa stabiilsuse tagajana selles piirkonnas ja ELi energiapoliitika kindlustamisel;
10. tuletab meelde ELi välisministrite mitteametlikul kohtumisel 27. ja 28. augustil 2020 saavutatud poliitilist konsensust, mille kohaselt asjaomased nõukogu töörühmad peaksid kiirendama oma tööd, et lisada Küprose soovitatud isikud juba olemasolevasse Vahemere idaosas toimivas ebaseaduslikus puurimistegevuses osalevate isikute loetellu, et see kiiresti vastu võtta;
11. kordab oma üleskutset Türgi valitsusele allkirjastada ja ratifitseerida ÜRO mereõiguse konventsioon ning tuletab meelde, et kuigi Türgi ei ole konventsioonile alla kirjutanud, nähakse tavaõigusega ette majandusvööndid isegi asustamata saartele;

12. märgib, et nii ELi ja selle liikmesriikide kui ka Türgi jaoks on oluline jätkata tihedat dialoogi ja koostööd välispoliitika ja julgeoleku küsimustes; tuletab meelde, et Türgi on ka NATO pikaajaline liige, ning märgib, et EL ja Türgi jätkavad NATO raames koostööd (sõjalise) strateegilise tähtsusega küsimustes;
13. tuletab meelde oma 2019. aasta oktoobri resolutsiooni Türgi sõjaliste operatsioonide kohta Süürias³, milles parlament kutsus nõukogu üles kaaluma põllumajandussaadusi käsitlevast lepingust tulenevate kaubandussoodustuste peatamist ning viimase abinõuna 1995. aasta detsembris jõustunud ELi ja Türgi tolliliidu katkestamist;
14. on seisukohal, et Türgi ja ÜRO poolt tunnustatud Liibüa rahvusliku kokkuleppe valitsuse vaheline merealade jurisdiktsioonide uut piiritlemist käsitlev 27. novembri 2019. aasta vastastikuse mõistmise memorandum on vastuolus rahvusvahelise õigusega ning ei ole seetõttu kolmandatele riikidele õiguslikult siduv;
15. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale.

³ Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2019)0049.